

PULA IMVUILA

>> GROWING FOOD >> GROWING PEOPLE >> GROWING PROSPERITY >>

PHATWE
2014

Go simolola ka bonako!

Lekwalo la Grain SA la
balemipotlana

Bala Moteng:

- 03 Romela ditokelo tsa setlha sa go jwala se pele ga nako
- 06 Mosola wa go jwala dijwalwa tse di fetotsweng ka go dirisa bojenetiki go balemirui ba bannye
- 08 WENA O MONTSHWA – go kgona maemo a a kwa godimo ka maikutlo a gago!

Go bothokwa thata go naya masimo a o batlang go jwala mmidi mo go ona setlha se se latelang kelotlhoko ya gago yotlhe ka bonako pele ga nako ya go jwala. Mebu yotlhe e tlhokegwa go baakangwa mme mefero e e leng teng mo masimong e tshwanetswe go laolwa.

Paakanyo ya mmu

Ntlha e ka tlwaelo e dirwa ka go dirisa mofuta mongwe wa go suga mmu mme go ka kgaogangwa ka dikgaolo tse di rileng go tsamaelana le ditragalo tse dingwe mo polaseng ya gago. Mefuta e meraro e e tlwaetsweng ke:

Paakanyo ka tlwaelo

Ka tlwaelo mo go diragalang gantsi mo dingwageng tse di fetileng ke fa balemirui ba lema ka mogoma go simolola mme le go dirisa didiriswa tse di farologaneng go tswelala go baakanya mmu, mme gape le fa dijwalwa di setse di jwetswe e bile di simolola go mela. balemirui ba segompieno gantsi ba tlogetse go dirisa mokgwa o wa go lema ka megoma. Go na le dintlha tse dintsi tse di farologaneng gore go nne jalo mme e e leng ya ntlha ke ka gore ga go sale disalela tse dintsi mo godimo ga mmu, mo go fokotsang bokana ba matlhare le tlhaka tse di leng bothokwa thata mo godimo ga mmu. Go fitlhetswe gore fa go fokotswa go lema ka mogoma, le go oketsa bokana ba disalela mo mmung, kgogolego ya mmu e a fokotsegwa e bile disalela di oketsa kotlo mo mmung tota le kgono ya go tshwara metsi.

Phokotso ya go lema

Mokwa o wa go baakanya mmu ka tlwaelo o dirwa ka go dirisa mogoma wa ditshesele mme ke mokgwa o o rategwang ka gore go fitlhetswe gore fa mokgwa o o dirisiwa go sala bokana bo bo ka nang 15% go ya 30% go oketsa disalela tse di salang mo mmung.

Go lema ka go somarela mmu

Mokgwa o o ka nna go suga mmu ka go dirisa sesugammu gannye fela kgotsa mo godimo ga mmu fela kgotsa go se se dirise gagotlhe. Fa sesugammu se

NKGONO JANE A RE...

Balemirui ga ba na nako e ntsi go ikhutsa – kgwedi e e fetileng le ne le ntse le roba kumo ya ngogola mme ke foo le setse le simolola go ipaakanyela kumo e e latelang.

Ke sediko sa bophelo mme se tshwanetse go tswelela. Re na le lesego la gore pula e tlaa na gape ngwaga o mme re tlaa kgona go jwala dijwalwa tsa rona gape!

Ke ntsha e e leng bothokwa thata ya go tshe-disa bolemirui go tswelela go dirisa thefosano ya dijwalwa e e tshegetswang ke tiriso ya dilegume. Balemirui ba bagolo ba ba dirisang lefatshe le legolo ba ka dirisa mefutafuta ya dijwalwa mo thofosanong ya dijwalwa ka gore ba ka rekisa mofuta mongwe le mongwe ka gore e tlhokiwa yotlhe. Le gale go molemirui o monnye go mosola go jwala mofuta wa legume o o ka jewang mo legaeng, jaaka dinawa. Batho ka bontsi ba ja dinawa mme di ka lengwa gongwe le gongwe mo Afrikaborwa. Dilegume ke tlhopho e e siameng thata fa go dirisiwa thefosano ya dijwalwa ka gore ke dimela tsa mathare a a bophara mme mmidi ke mofuta wa bojang mme go a re mefero e e leng thata go laolwa mo mmiding (jaaka majwang) e ka laolwa pila fela mo dinaweng. Di legume gape di aga naiterrojene mo mmung e e ka dirisiwang ke mmidi fa o jwalwa gape – ka mokgwa o o ka fokotsa monontsha o o leng bothokwa mme ka go dira jalo o fokotsa tlhohwa ya ditokelo tsa gago go bona kumo.

Fa o belaela ka ntsha ya go jwala mefuta e mengwe ya dijwalwa (jaaka dinawa), o ka leka go jwala kgaolonyana e nnye fela gore o kgone go simolola go itse mofuta o wa dijwalwa mme o ithute mokgwa o o dijwalwang ka teng go kgona go tswelela pele o ntse o di jwala go bona poelo le tswelela.

Balemirui gantsi ba gatelelwa ke ntsha ya gore ba na le madi a a lekaneng go reka tisele, peo le monontsha mme ba jwala dijwalwa go se na dikhemikale tota le go tlhoka madi a tokelodimo ya monontsha. Go botoka go feta go jwala kgaolo e nnye o ntse o itse gore o na le madi a a lekane-tseng tsotlhe tse di tshwanetseng go dirwa kwa ntle ga go jwala kgaolo e kgolo mme o bone kumo e e kwa tlase thata. Go tlhomola pelo gape go bona gore balemirui ba tlhola ba leka go bona bokana ba lefatshe le le fetang kgono ya diterokere tse ba di tshotseng – le gona go tswelela go tlisetsa kumo e e kwa tlase ka gore o felelela o dira tsotlhe morago ga nako. Bogolo jwala kgaolo e nnye mme o dire tsotlhe tse di leng bothokwa jaaka go tlhokiwa mme o amogele kumo e e siameng thata mo kgaolong e nnye eo ka go ka go kgonisa go bona poelo e kgolo e e ka go kgonisang go oketsa kgwebo ya gago.

Dirisa tse o di tshotseng sentle mme o tlhabolole polase ya gago ka go dirisa dipoelo – ke yona tsela e e tshwanetseng.

Go simolola ka bonako!

sa dirisiwe, ga go dirwe sepe mme peo e jwalwa fela jalo mo mmung o o nang disalela tsa setlha se se fetileng. Mekgwa e mengwe ya go dirisa sesugamu gannye ka fa se dirisiwa mo dikgaolong tse dingwe fela jaaka fa mmu o sugiwa mo go tlaa jwalwang dijwala teng fela. Mefuta e ya go lema go somarela mmu e dira gore go sale bokana bo bo ka nnang 30% ba disalela mo mmung.

Pele o simolola go dirisa mofuta wa go lema go somarela mmu akanya dintlha tse di latelang:

Go bothokwa gore balemirui ba tlhologanye gore go fetola mekgwa ya go lema ga go diragale ka bonako fela jalo mme ke tiragalo e e tsweleng ka boiketlo. Ntsha e nngwe e e leng bothokwa thata ke go akanya gore go ntile teng llaga ya thathafatso ka bophara ka go dirisa megoma mo mmung morago ga dingwaga tse dintsi tsa go dirisa mokgwa wa go lema o o tswaetsweng mo polaseng. E ka tlhola ka go epa mesima ya teko kgotsa ka go dirisa penetrometara. Fa go na le llaga ya thathafatso, e tshwanetse go thubiwa la ntsha ka go dirisa sedirisa se se phatsang ka boteng bo llaga e e leng teng. Fa ntsha e e sa dirwe o ka se kgone go amogela kgono yotlhe ya go lema ka go somarela mmu ka gore medi e ka se kgone go tsenelela boteng jaaka e tshwanetse mme gape mmu o ka se kgone go tshwara bokana ba metsi a o tshwanetseng go a tshwara.

Ke nnete, go balemirui ba ba lemanng kwa magaeng, go kgona go fetolela go mekgwa e mentshwa e ya go lema go tsosa mathata ka gore go bothokwa gore diruiwa tse di leng mo tikologong di kgone go fula mo masimong morago ga thobo, mme di ja disalela tsotlhe tse di leng bothokwa mo mmung. Bothata bo bo tshwanetse go laolwa ka bonako ka gore go nna pila ga mmu le kgono ya mmu go tshwara metsi go tswelela go nna dintlha tse di leng bothokwa thata jaaka re ntse re tswelela go ithuta go kgona phetogo ya tlaelamete le dikomelelo le phokotso ya go na ga pula mo kgaolong ya rona ya lefatshe.

Ditlhoafalelo mabapi le tikologo go tsamaelana le paakanyo ya mmu

Kgogolego ya mmu

Bakwadi ba Pula Imvula ba ntse ba kwala ka go busetsa ka bothata bo ba tshenyego ya tikologo tota ka gore ka e le bothata bo bogolo ruri mo Afrikaborwa. Balemirui ba palo e e kwa tlase thata ba lemoga gore ke bothata bo bo tlhobaetsang ka gore ke mmugodimo o o leng bothokwa thata o o gogolegang ka ngwaga le ngwaga. Ruri, ke balemirui gape ba ba okeditseng bothata bo ka go dirisa mekgwa ya go lema ya kgwale le bolaodi ba mmu bo bo bokoa! Kgogolego ya mmu ke tiragalo e e tlhagelelang ka tlwaelo mo tlhagong fa phefo kgotsa metsi a tlosa mmugodimo go o isa go gongwe mme go ka dira gore ditono tsa mmu tse di irileng di tloswe mo heketareng ka ngwaga.

Kgogolego ya mmu ka metsi

Kgogolego ya mmu ka metsi e diragala fa metsi

a a eelang a gogolega mmu kgotsa fa marothodi a pula a wela fathse ka maatla mme jalo, fa mmu o se na tshireletso e e neiwang ke disalela tsa dimela, go diragala go feta ya fa go ka bo go na le tshireletso mo godimo ga mmu.

Kgogolego ya mmu ka phefo

Kgogolego ya mmu ka phefo ke bothata tota mo dikgaolong mo phefo e fokang thata – mo go tlhalosang gotlhe ga Afrikaborwa, mme go oketsega go feta mo mabaleng a magolo kwa dikgaolong tsa Foreisetata le Bokonebophirima.

Kutlwalo ya kgogolego ya mmu ke bothata tota mme go balemirui ba palo e nnye fela ba ba nayang kgang e kelotlhoko ka gore ba bona bonolo fela kgotsa ba lekalekantsha tatlhego ya mmugodimo wa bona. Mme jalo morago ga nako e ntse e tswelela go tlaa bonala ditshupetso jaaka tse di latelang:

- Kgono ya maemo a mmu e a fokotsega;
- Go bonala ga diforo le dielelametsi mo masimong kgotsa mo tikologong ya masimo;
- Phokotso ya go kgona go tsena ga metsi mo mmung;
- Keketso ya makwete mo mmung; mme le
- Keketso ya go elela ga metsi a pula.

Go somarela ke mokgwa wa bolaodi o o gaisang go fokotsa kgogolego ya mmu o o leng botoka, o o sa jeng madi a mantshi, o o ka nnang le kutlwalo e kgolo go fokotsa bokana ba mmugodimo o o gogolegwanng.

Go laola mefero

Pele ga go jwala, mokgwa mongwe wa go “fetsa tlase” ka go dirisa dikhemikale o bothokwa go bolaya mefero mo lekiding e e tlaa ntsifalang go feta le go fenyja dijwalwa mme le go tsaya metsi le kotlo e e leng mo mmung yotlhe. Mefero ke dimela tse di melang ka go makatsa mme e tlaa “dika” dimela tsa dijwalwa fa e sa laolwe sentle. (Go na le ditshupetso tse di makatsang ka diteko tse di dirilweng ke Jurie Mentz wa Grain SA kwa KwaZulu-Natal mo tsebeng ya 6 mo athikeleng e e kwadilweng ke Gavin Mathews mo kगतong e ya Pula Imvula ka dithutiso tse di tseeneletseng tse di ka dirisiwang ke wena.)

Tlhola o ntse o gakologelwa, fa o batla go fetsa kwa pele mme o nne mofenyi kwa mafeleleong, fela jaaka motabogi a ipaakanya go tsenelela go kgona go taboga ka maatla otlhe a gagwe mo peisanong e khutswane ka go ikatisa diura tse dintsi mo lebaleng le mo jemeng mme gape le go tlhokomela dijo tse a di jang; go ntse fela jalo go molemirui go baakanya mebu, go fenyja mefero le go otlha mmidi go tswelela mo setlheng go fitlha mafelelong fa thobo e nna katlego e wena o ka e itumelelang go tswelela ka gore o kgonne ka boyotlhe ba teko ya gago.

Athikele e kwadilwe ke Jenny Mathews, mokwadi wa Pula Imvula. Fa o batla kitso gape, o ka romela emeile go jenjonmat@gmail.com.

Romela ditokelo tsa setlha sa go jwala se pele ga nako

Go roba ga kumo ya gago go bonala go fela gona jaanong mme re setse re thaselwa ke tshwetso ya ditokelo tsa setlha se se ntshwa se se gorogang. Balemirui ba bangwe ba bone thobo e e kwa godimo go gaisa ya mmidi, disonobolomo, disoya, mabele le tse dingwe jaaka matonkomane, dinawa le furu ya diruiwa.

Bokana ba kumo e e bonweng mo masimong a a sa nosetsweng e tlaa supa bokana ba pula e e neleng mme gape le bokana ba monontsha, dibolayamefero, dibolayaditshenekegi le ditokelo tse dingwe tse di dirisitsweng. Balemirui ba ba nosetsang le bona ba tshwanetse go sekseka ka tlhokomelo dintlha tsotlhe tsa bolaodi le ditokelo tsa go uma tse di tlhokiwang go baakangwa kgotsa go tokafatswa.

Go botoka go tlhola go lebelela tokelelo ya go uma e nngwe le e nngwe ka boyona go kgona go sekaseka fa go tlhokiwa go oketsa kgotsa go fokotsa sediriswa kgotsa fa go tlhokiwa go dirisa se sengwe ka setlha se se latelang go kgona go ntshifatsa kumo.

Togamaano e tshwanetse go fela ka mafelelo a kgwedi ya Phatwe gore barekisi ba ditokelo botlhe ba kgonwe go kopiwa go atlanegisa bokana bo bo tlaa dirisiwang le tlhohlwa ya tsona.

Togamaano go tseenelela

Togamaano go tseenelela go ka simolola ka kgwedi ya Phatwe ka go lebelela mefuta ya mmu le kgono ya mmu tota le mafelo a mangwe a a ka dirisiwang go jwala mmidi kgotsa mefuta e mengwe ya dijwalwa. Fa o tlhoka go tsaya diteko tsa mmu di tshwanetse go romelwa pele ga magare a kgwedi ya Phatwe gore o kgone go amogela masupi pele ga nako. Dilaboratori tsa go sekaseka mmu di tlaa go feta ka diteko ka nako e ya ngwaga. Kitso e e ka dirisiwa go sekaseka bokana bo bo leng botlhokwa go jwala kumo e nngwe le e nngwe. Poelo e e ka nnang teng le tlhohlwa e e tlhomilweng ke Safex e ka dirisiwa go tlhoma tekatekanyo e e tlaa supang gore kumo e ka tlisa poelo kgotsa nnyaa.

Ditshenyego tsa go reka peo, monontsha, dibolayamefero le dibolayaditshenekegi di tshwanetse go sekasekwa ka go gatelela bokana bo bo tlhokiwang ke ntlha nngwe le nngwe. Tshenyego e e tlhokiwang go jwala heketara e le nngwe e ke nna R5 000 go ya R7 000 ka heketara kgotsa go feta.

Gotlhe go rulaganya tokelelo e kgolo ya R500 000 go ya R700 000 ya diheketara tse di leng 100 tse di jwalwang.

Peo

Balemirui ba ba lemang mmidi ba tlaa tshwanela go lebelela palo ya dimela go tsamaelana le mofuta wa mmu mabapi le kgono ya mmu mme le gape gore go ka dirisiwa peo ya mmidi o o fetotsweng ka bojenetiki kgotsa ya mmidi o o tlwaelegilweng. Tlhopho e e tlaa tlhomamisa mofuta wa dikhemikale tsa dibolayamefero le dibolayaditshenekegi tse di tlaa tlhokiwang. Mokgwa wa go lema kgotsa go suga mmu le ona o tlaa thusa go tlhomamisa gore go tlaa tlhokiwa eng. Mmidi o o fetotsweng ka go dirisa bojenetiki o tlhohlwa ka tlhaka e nngwe le e nngwe go nna R0,04 e le nngwe. Bokana ba kumo ba mofuta mongwe le mongwe mo polaseng ya gago bo ka dirisiwa go tlhopho mofuta o o siametseng polase ya gago. Go romela peo pele ga nako go tsweng barekisi ba peo go tlaa netefatsa gore o kgone go amogela mofuta o o ratiwang thata go lekanela didiriswa tsa go jwala tsa gago. Go botlhokwa go loga maano go reka mefuta e e seng ya BT e e tlaa gatelelwang go jwalwa ka konteraka mabapi le e e leng ya BT go sireletsa tikologo go dikologa tshimo ya mefuta ya BT.

Monontsha le kalaka

Diteko tsa mmu di ka sekasekiwa ke molemirui, moitsemu le barekisi ba menontsha go kgona go dirisa dikopano tsa naiterajene, difosofate le dipotasio. Barekisi ba menontsha ba ntse ba tsewelela go kopantsha mefutafuta ya menontsha jaaka go tlhokiwa mo mmung ke dijwalwa. Jalo go botlhokwa go kgona go reka sediriswa se se kopantshitsweng jaaka go le botlhokwa mo masimong a gago a a farologaneng go tlisetswa mo polaseng ya gago pele ga nako ya go jwala e e tshwanetseng. Kgotthaganyo ya didirisiwa tse di sa romelwang kwa go kopantshang menontsha go ka go jela madi a mantsi fa ka se kgone go jwala kumo ya gago ka nako jaaka go tshwanetswe. Dikopantsho tse di farologaneng go lokelwa e le monotshagodimo di tshwanetse go se lebalwe go kgona go uma mmidi wa gago.

Fa o akanya go lokela kalaka mo masimong a mangwe, tiragalo e le yona e tshwanetse go fetswa ka dikgwedi tsa Phatwe kgotsa Lwetse ka go tlhokomela maemo a mebu e e leng teng mo masimong a.

Bolaodi ba mefero le disenyi

Fela jalo togamaano ya lenaneo la go dirisa dibolayamefero le dibolayaditshenekegi e tshwanetse go tlhomiwa ka go tsamaelana le mofuta wa peo le mekgwa ya go lokela monontsha e e tlaa dirisiwang. Go botlhokwa go tsamaya mo masimong a gago mabapi le moitsedikhemikale yo a di rekisang go supa mefuta ya mefero e e fitlhwang teng. Tlhopho ya lenaneo la go gasa e tlaa tshwanela go tsamaelana le maano a thefosano ya dijwalwa a bokamoso go thibela polao ya dijwalwa tse di tlaa jwalwang ka ditlha tse di latelang ke dikhemikale tse di salelang mo tshimong.

Barekisi ba ditokelo

Ke yona nako e ya go ikopantsha le barekisi ba ditokelo ba ba leng mo tikologong ya gago go tshetsa tisanommogo gare ga wena le bona ka ntlha ya thuso e ba go e nayang. Netefatsa gore o lebe gotlhe mo o ka rekang teng go amogela teko ya ba babedi kgotsa go feta ya tlhohlwa ya didirisiwa tse o di tlhokang. Kopantsho e e siameng tota ya lenaneo la dikhemikale tse di gasiawang e fetoga setlha se sengwe le se sengwe.

Bokhutlo

Togamaano pele ga nako e tlaa go kgonisa go rulaganya tirisano ya madi jaaka go tlhokiwa go kgona go uma kumo ka setlha se se latelang mme le go nna le ditokelo tsotlhe mo polaseng ya gago pele ga nako ya go jwala e simolola.

Athikele e kwadihwe ke molemirui yo a rotseng tiro.

Tlathhobo le tirelo ya ditekere le didiriswa tsa go jwala pele ga nako ya go jwala

Ke ka goreng terekere le didiriswa tsa gago di tshwanetse go direlwa le go thokomelwa pele ga nako ya go jwala?

Fa terekere ya gago e robega ka nako e, o na le mathata a mabedi:

1. Nako e e leng bothokwa thata e a latlhegwa.
2. Thobego e e ntseng jalo e ka go jela madi a mantsi.

Fa o sa tlhole go repisa mo tlelatsheng, tlelatšhe e ka simolola go se kopetse mme terekere e tlaa tshwanelwa go bulwa go e baakanya.

Ke go re terekere e ka se kgonwe go dirisiwa matsatsi a a nnang a mararo kgotsa a mane fa e ntse e baakangwa. O kabo o kgonne go jwala gantsi ka nako eo. Go ja madi a mantsi go fetola kgotsa go baakanya tlelatšhe.

Fa maemo a lebanta la fene a sa lebelelwe, le ka kgaoga mme go ka senyega thata. Enjene e ka nna bollo go feta, mme fa o sa e emise ka bonako, e ka swa mme tshipi ya tshwaragana. Go baakanya enjene e e robegileng jalo go ja madi

thata, mme terekere ya gago e tlaa ema e sa dire matsatsi a rileng.

Sekao sa tirelo le tlathhobo

Fa tiriso ya terekere e setse e rata go fitlhela mo mafelelong a diura tsa tiriso go amogela tirelo gape, e tshwanetse go amogela tirelo ka yona nako eo, mme ga o a tshwanela go ema pele tiro e e dirwa go fitlhela magare a nako ya go jwala, ka gore go ka latlhega nako e e leng bothokwa thata.

Ditekere di amogela mefuta e mebedi ya tirelo: e e tswaetsweng morago ga diura tse di ka nnang 200 go ya tse 300, mme le tirelo e kgolo e e tshwentsweng go dirwa morago ga diura tse di ka nnang 1 000.

Tirelo ya diura tse di leng 200-go-300

Tirelo e e diragala ka ntsha oli ya enjene. Maemo a oli mo kerebokosong, diferensiale, ditsamaisi tsa mafelelo le diferensiale ya kwa pele di tlholwa fela.

1. Fetola oli ya enjene le difelitara tsa teng.

2. Fetola difelitara tsa tisele.
3. Phepafatsa difelitara tsa mowa. Fa go na le pelaelo, di fetole.
4. Tlhola metsi a beteri, phepafatsa dikopantsho sentle mme netefatsa gore beteri e tshwarisitswe sentle.
5. Redietara e tshwanetse go phepafatswa sentle, ka gore fa go sa nna jalo enjene ya terekere e ka nna bollo go feta.
6. Maemo a metsi mo redietareng a tshwanetse go nna mo maemong a a rileng mme a tshwanetse go nna le seedi sa go thibela go gatsela se se lekaneng.
7. Lebanta la fene le tshwanetse go sa nna pila.
8. Netefatsa gore lebanta la fene le gagametse jaaka go tlhokegwa, ka gore fa go sa nna jalo le ka relela mme enjene e ka nna bollo go feta.
9. Diphaepe tsothe di tshwanetse go sa siama mme ditelampe tsothe di tshwanetse go sa tshwara sentle.
10. Netefatsa gore dibereing tsa maotwana di

Go repisa mo tlelatsheng.

Sesireletso sa puli.

Redietara e nne phepa.

Lokela felitara ya tisele e ntshwa ka nako ya tirelo.

Dikopantsho tsa beteri di tshwanetse go nna phepa e bile di bofelwe sentle.

Kgatelelo ya maboriki e tshwanetse go setelelwa mme e kopantshwe.

- setetswe go siama e bile di na le kerisi jaaka di tlhoka.
11. Tlalatšhe e tshwanetse go nna le go repisa mo go tshwanetseng mme maemo a yona a tshwanetse go fetolwa fa go tlhokegwa.
 12. Lekantsha diboriki go lekana gore di tshware ka nako e le nngwe. Dikgatelelo di tshwanetse go kopantshwa.
 13. Netefatsa gore boriki ba go dirisiwa ka seatla bo sa siame go dirisiwa.
 14. Dithaere di nne pila mme kgatelelo ya mowa mo go tsa kwa pele le tsa kwa morago e tshwanetse go nna jaaka go tlhokegwa.
 15. Netefatsa gore dimmuru tsa maotwana di teng tsotlhe e bile gore di bofilwe sentle.
 16. Netefatsa gore mabone a kwa pele le a kwa morago a sa dira gore terekere e bonege sentle.
 17. Lokela kerisi gotlhe mo e tlhokegwaneng teng.
 18. Netefatsa gore segogedi se bofeletswe sentle mme dimmuru di gagametse.
 19. Tlatsa terekere ke tisele fa e sa dire, ka gore go tla thibela gore metsi a a leng mo moweng a nna teng mo tankeng, mme gape gore metsi a se tsene mo tseleng go tswelletsa go rusa.
 20. Tlhokomela gore go se bonale mo go dutlang oli, tisele kgotsa metsi teng, mme fa go bonala go baakanye.

Tirelo e kgolo e e dirwang morago ga tiriso ya diura tse di ka nnang 1 000 e tshwanetse go dirwa ke morekisi wa diterekere.

Go atisa ka letsatstsi le ka beke

Dilo tse dingwe mo terekereeng ya gago di tlhokiwa go tlohlwa ka letsatstsi le letsatstsi mme tse dingwe di ka tlohlwa ka beke le beke.

Ka letsatstsi

1. Tihola maemo a oli.
2. Tihola maemo a metsi mo redietareng.
3. Netefatsa gore redietara e phepa e bile le gore ga go na maswe a a thibelang fa mowa o tswelwang teng.

4. Tihola gore go se nne mo oli e dutlang teng.
5. Tihola gore go se nne mo tisele e dutlang teng.
6. Tihola kgagamatso ya lebanta la fene e bile fa le sa le pila.

Ka beke

1. Tihola tsotlhe tse di tlohlwang ka letsatstsi.
2. Tihola dikopantsho tsa beteri mme o netefatsa gore di phepa e bile di bofilwe sentle.
3. Tihola maemo a metsi mo betering.
4. Netefatsa gore difelitara di nne phepa e bile gore di sa kgona go dira sentle.
5. Leka diboriki go bona gore di sa dira sentle.
6. Tihola dibering tsa maotwana a kwa pele go netefatsa gore ga di dumele gore leotwana le tshikinyege mme di bofe fa di sa siama.
7. Tihola kgatelelo ya mowa mo maotwaneng otlhe.
8. Tihola go repisa mo tlatatšheng.
9. Tshasa kerisi mo go tlhokegwaneng teng.
10. Thatswa terekere.

Dintlha tsa pabalelo go mokgweetsi wa terekere

1. Mokgweetsi mongwe le mongwe o tshwanetse go nna le laesense ya go kgweetsa terekere.
2. Bapalami ga ba a tshwanela go nna mo terekereeng, fela fa terekere e na le manno a mopalami kwa ntle ga a a mokgweetsi.
3. Ditshireletso tsotlhe di tshwanetse go nna teng mo terekereeng le mo didirisweng. Netefatsa gore seshireletso sa shafo ya PTO se teng mo se tlhokegwaneng teng.
4. Melao yotlhe ya tsela e tshwanetse go dumelwa.
5. Mokgweetsi ga a a tshwanela go kgweetsa terekere fa a nole bojalwa kgotsa senotagisi, kgotsa fa a dirisa diritibatsi sa mofuta mongwe.
6. Ka dinako tsotlhe tlhokomela e bile o nne le boikarabelo, mme gakologelwa gore terekere ga e e bopiwa go siana ka lebelo, e bopilwe go nna thata.

Tlathhobo le ditirelo mo sedirisweng sa go jwala

1. Netefatsa gore dimmuru tse di bofelelang segogelwa le dimmuru tsotlhe di bofilwe sentle e bile gore di gagametse.
2. Fa e le sediriswa sa go jwala se se dirisang mowa go jwala, sefokisi se tshwanetse go tlohlwa sentle gape le gape.
3. Fa e le sediriswa sa go jwala se se dirisang go wela ga peo, lebokoso la peo le tlohlwe sentle gore tsotlhe tse di dirang di dira jaaka di tshwanetse.
4. Phepafatsa lebokoso pele le morago ga go dirisiwa.
5. Tihola diphaepe tsotlhe tse di eledisang peo le monotsha gore di se dutle mme netefatsa gore di bofetswe sentle.
6. Torong ya kgaoganyo e tshwanetse go tlohlwa e bile e phepafatswe.
7. Baakanya mo go senyegileng teng gotlhe fa go tlhokegwa.
8. Netefatsa gore leotwana la kgatelelo le diwetsapeo di latelana sentle, ka gore fa go sa nne jalo mathata a ka nna teng ka ntlha ya lekidi.
9. Gakologelwa go kuka sediriswa sa go jwala go tswa sentle mo mmung fa o dikologa go boela mo tshimong, ka gore fa o sa dire jalo diwetsapeo di ka konega.
10. Diketane tsotlhe di tshwanetse go tlohlwa mme di baakangwe fa go bonala gore ga di a siama.
11. Tihola dibering tsa maotwana mme di fetole fa go belaelwa.
12. Gape sekaseka dibering tsa maotwana a kgatelelo mme di fetole fa go tlhokegwa.
13. Tshasa kerisi gotlhe mo go tlhokegwaneng teng letsatstsi le letsatstsi, ka go dirwa mo go leng lerole le lentsi teng.

Athikele e kwadilwe ke Jurie Blom, Makheniki yo o rotseng tiro le mokwadi wa Pula Imvula. Fa o batla kitso gape, o ka romela emele go jurieblm@gmail.com.

Mosola wa go jwala dijwalwa tse di fetotsweng ka go dirisa bojenetiki go balemirui ba bannye

Teko ya Dukuza – balemiru ba tikologo ba ba dirisanang mmogo e le mokgatho.

Teko ya Dukuza – lefelo mo go sa gasiawang teng.

Teko ya Dukuza – go se suga le masimo a a phepafetseng.

Teko ya Emangweni – Rre Patrick Nxumalo o eme mo kgaolong ya gagwe ya lefatshe.

Teko ya Mhlungweni – tshenyego e e tlisitsweng ke sefako.

Teko ya Mhlungweni – mmidi o o supang dibola pele sefako se o sentse.

Ka gore go rulagangwa dithopha tsa dithutiso mo gothe mo lefatsheng la rona, tse di laolwang ka Lenaneo la Tlhabololo la Balemirui la Grain SA, re bona tswelopele e e makatsang ka dintlha tsa mekgwa le mefuta e e dirisiwang ke balemirui ba ba sa diriseng bolemirui ka bogolo.

Go itumedisa go bona, jaaka balemirui ba ba simololang bolemirui ba tsaya ditiragalo tsa segompiano. Mo athikeleng e re tlaa lebelela dikarabo le dikgono tsa ditoko tsa balemirui ba bannye mo kgaolong ya KwaZulu-Natal. Go ne go na le ditoko tse di leng lesome tse di neng di rulagangwa ke Jurie Mentz wa Grain SA, tse di neng di lebeletse mosola wa go dirisa mmidi o o kgonang Roundup go tsamaelana le go dirisa go suga gannye fela le go laola ka dikhemikale.

Teko ya Dukuza gaufi le Bergville, KwaZulu-Natal

Teko e e ne e dirwa ka go dirisa go se suga mmu. Pele ga go jwala, go ne go le majwang a go kaba a mantsi a a itseweng e le *motho*. Go teko e, go ne go jwalwa mmidi o o kgonang Roundup ka bokana ba palo e e ka nnang dimela tse 45 000 mo heketareng. Ka nako ya go jwala go dirisitswe Roundup Powamax ka bokana ba dilitara tse 1,7 ka heketara. Go ne go lekane go fisa mefero le go e busetsa morago gore ka nako ya go tlhoga ya mmidi e ne e sa kgone go tswelala go gaisana le dimela tsa mmidi. Mmidi o ne o tswelala sentle ka nako ya tshimologo ya go mela. Fa dimela di lekana go fitlha mo mangolong go dirisitswe dilitara tse 1,7 tsa Roundup gape. Go diragetse go tsamaelana le fa go lokelwa monontsha wa magodimo wa LAN ka dikilogeramo tse 200 ka heketara.

Morago ga nako e e ka nnang matsatsi a le 6, go ne go nna teng bojang bo bo itseweng e le selegangwetsi mme gape le semela se sengwe se se itseweng e le moku, mme jalo go ne go dirisiwa 1,7 ya dilitara tsa Roundup ka heketara gape go tsamaelana le 24D di tlhakantswe. Kwa mafelelong teko e ne e supa go le pila fa go nagangwa gore mefero e ne e le ntsi thata fa go simololwa go jwalwa. Ka go nagana gape morago ga teko go lemogilwe gore fa gongwe go ne go ka nna botoka fa go ka dirisiwa Roundup dibeke tse pedi pele ga go simolola go jwala.

Mo go leng bothokwa:

- Teko e supile gore ga go tlhokegwe didiriswa tse dikgolo tse di turang go kgona go jwala peo ya

mmidi o o fetotsweng ka go dirisa bojenetiki mo mmung o o sa sugiawang.

- Go jwalwa go dirilwe ka go dirisa dipetlwana tsa go jwala. Ke sediriswa se se dirisiwang ka kgetsi e e nang peo mo legetleng mme fa se tlhabelwa mo mmung se lokela peo e le nngwe ka boteng bo bo setilweng.
- Go gasa go dirilwe ka go dirisa digasetsa tse di rwalwang mo megetleng.
- Ga go a tsena terekere mo tshimong mme go ne go bonwe kumo e e siameng ka gore go dirisitswe didiriswa tsa segompiano.

Teko ya Emangweni gaufi le Estcourt, KwaZulu-Natal

Teko e e ne e dirwa mo tshimong ya Patrick Nxumalo yo a leng mongwe wa lekoko la dithutiso tsa Grain SA kwa Emangweni e le dingwaga tse tlhano mme o okeditse kgwebo ya gagwe ya bolemirui go tswelala ka dingwaga tse di fetileng.

Tshimo e ne e baakangwa ka go dirisa sediko fela go suga mmu. E ne e jwalwa ka go dirisa dipetlwana tsa go jwala le peo ya mmidi o o kgonang Roundup ka bokana bo bo ka nnang dimela tse 45 000 ka heketara. Ka gore tshimo e ne e baakangwa ka go dirisa sediko go ne go sa tlhokegwe go dirisa khimekale go fisa mefero pele. Morago ga go bonala ga mefero go dirisitswe Roundup Powamax ka bokana ba dilitara tse 1,7 ka heketara go tsamaelana le sebolayamefero sa Karate. Morago ga matsatsi a a ka nnang 40, go dirisitswe Roundup gape ka dilitara tse 1,7 ka heketara go tsamaelana le thothi ya 24D. Mefero e ne e sa le teng mme e ne e sa kgone go fenywa dijwalwa. Gape, go ne go lokelwa monontsha wa bogodimo wa LAN ka dikilogeramo tse 200 ka heketara mo mmiding fa o le bokana ba disentimetara tse 30. Go gasa gothe go ne go dirwa ka go dirisa digasetsa tse di rwalwang mo magetleng.

Ditshwaelo:

- Rre Nxumalo o bone kumo e e siameng mo tekong.
- Khemikale ya Roundup le peo ya go kgona Roundup di tsamaelane sentle.
- Ba lekoko la dithutiso la kwa Emangweni ba tlhathleletswe go simolola go dirisa didiriswa mo mmasimong a bone ka setlha se se latelang.

Teko ya Mhlungweni gaufi le White Mountain, KwaZulu-Natal

Teko e e ne e jwalwa mo kgaolong e kgolonyana e e laolwang ke Rre Mtshali wa lekoko la dithutiso kwa Ntabamhlope. E jwetswe ka go dirisa mmidi o

Grain SA e bua le... Daliwonga Nombewu

o kgonang Roundup ka go dirisa terekere le didiriswa sa go jwala se se tswaetsweng. Go baakanya go tshimo go dirilwe ka go dirisa terekere le sediko mme go gasiwa go dirilwe ka diatla.

Ka nako ya go jwala, go dirisitswe Roundup Powamax ka bokana ba dilitara tse 1,7 ka heketara mme gape le Karate ka dimililitara tse 100 ka heketara. Dimela tse di jwetsweng di tlhogile sentle go feta mme mefero e neng e fisitswe e ne e sa kgone go tswela. Morago ga matsatsi a a ka nnang 35, go ne go bonala mefero e mentshwa e e simololang go tlhoga, tota majang a mefuta ya maragomagolo le selekangwetsi. Ka jalo, go ne ga dirisiwa Roundup ka bokana ba dilitara tse 1,7 ka heketara gape go tlhakana le Cervion.

Temogo:

Dikhemikale di dirile sentle e bile dimela tse di jwetsweng di ne di kgaitha tota go fitlhela pula e goroga ka sefako mme ga senyega ruri. Jalo kumo e e ka bo e ne e le pila tota e latlhegilwe mme teko e ne e sa kgonwe go lekalekantswa.

Ditshwaelo ka bophara

- Mo ditekong tsothe go ne go supiwa gore ditragalo tse di siame.
- Bontsi ba diteko tse di ka nnang lesome di kgonne ka ngwaga wa nthla.
- Kgono e e leng ya nthla ke gore botlhe ba makoko a dithutiso ba bone gore ba ka dirisa sediriswa sa segompieno sa Roundup mo ditshimong tsa bona le fa di le nnye.

Fa go dirisiwa dikhemikale tsa Roundup go bothokwa go gakologelwa:

- Gasetsa dikhemikale tsa Roundup mo peong ya mmidi o o laotsweng go kgona Roundup fela.
- Nako ya go dirisa Roundup mo mmiding o o sa kgoneng Roundup ke fa e dirisiwa go fisa mefero dibekebeke pele ga go jwalwa.
- Nako e e simentseng go gasa ga Roundup ke fa mefero e mo maemong a go mela sentle e le bokana ba disentimetara tse 10.
- E kgona go feta fa mefero e le tala mme e sa gatelelwe ke sepe.
- Roundup ke sebolayamefero se se sa tlhopheng mme e tlaa bolaya mefero ya mefuta yothle mo tshimong.
- Go bothokwa go feta go dirisa metsi a a leng phepa tota mme gape le go dirisa setlhakantshwi fa go dirisiwa dikhemikale ka di ka se kgone go dira fa maemo a Ph a sa siame mo metsing a a seng phepa.
- Gakologelwa:
 - Dirisa dikhemikale ka tlhokomelo ka dinako tsothe;
 - Di tlose mo go leng bana; mme
 - Tlhapa diatla sentle ka sesepa morago ga go di dirisa.

Athikele e kwadilwe ke Gavin Mathews, Dekrii ya Bolaodi ba Tikologo. Fa batla kitso gape, o ka romela emeile gavmat@gmail.com.

Dumedisa Daliwonga Nombewu, molemirui yo a leng monana yo a ikgolegang go bolemirui kwa kgaolong ya Tsholo kwa Kapabothaba. Daliwonga o batla go nna molemiruitota morago ga dingwaga tse tlhano fela mme o batla go naya batho ba ba se nang ditiro kgono ya go bona ditiro a ntse a tswelletsa boitsholelo ba lefatshe.

O dirisa bolemirui ko kae e bile o dirisa diheketara tse kana kang? O lema eng mme o rua eng?

Ke dirisa bolemirui kwa Gungululu mo Tsolo, (Masepala wa Mhlontlo, Kgaolo ya Kapabothaba). Setlha se ke jwetse diheketara tse 8 ka mmidi mme setlha se se tlhagelelang ke tla uma diheketara tse 58 tsa mmidid, gotlhe ka thuso ya kgosi le balegae ba ka kwa gae, ba ba mphileng diheketara tse 50 tsa lefatshe le le e seng le dirisiwe dingwaga tse 25.

O tlhotlheletswa ke eng?

Ke tlhotlheletswa go tswelapele ke mme. O phela ka go uma merogo le mmidi mo kgaolong e e ka nnang diheketara tse 2,5 tsa lefatshe. Ke godile ke ntse ke mo thusa go jwala mme gape le go nosetsa (ka go rwalela metsi) letsatsi le lengwe le le lengwe morago ga sekolo.

Tlhalosa kgono le bokoa ba gago

Kgono: Boitshwaelo le ditlamego go dirisa bolemirui e le kgwebo le go uma go bona madi ke kgono ya me. Gape ke tlhoma maikaelelo a ke batlang go a bona gare ga nako e e rileng.

Bokoa: Bokoa ba me ke go se na kgono ya go bona thuso ka madi le go se nne le kitso ya bokgwebo.

Kumo ya gago e ne e le kana kang fa o simolola? Kumo ya gago e kana kang jaanong?

Fa ke ne ke simolola ke ne ke uma ditono tse

3 ka heketara mme jaanong ke bona tse 5 ka heketara.

Jaaka wena o bona o tla re ke eng se se dirileng gore o tswelele pele jaana?

Go reka metšhene le didiriswa tse di leng bothokwa go kgona go uma le go amogela konteraka, go mphile kitso. Kgakololo e ke e amogetseng kwa Grain SA mme gape le dithutiso tse ba di nayang di nthutitse go kgona.

O na le thutego efe go fitlhela segompieno mme o tla rata go amogela thutego efe gape?

Ke feditse ka dithutiso tsa Go uma Mmidi, Tlhokomelo ya Diterekere le Dikonteraka. Ke tlaa rata go tsena dithutiso tsa Bolaodi ba Polase le Palotlotlo.

O ipona o le kae morago ga dingwaga tse tlhano tse di latelang? O sa batla go kgona eng?

Morago ga dingwaga tse tlhano ke batla go nna molemiruitota yo a umang ditono tse di fetang tse 5 tsa mmidi.

O rata go naya ba ba simololang bolemirui kgakololo efe?

Le fa ke sa le monana jaaka ke ntse, ke eletsa gore ba bangwe ba ntshale morago ka go itirela le go thusa batho ba ba se nang ditiro ka go naya ditiro gore re kgone go tswelletsa pele boitsholelo ba lefatshe la rona.

Athikele e e kwadilwe ke Lawrence Luthango, Morulaganyi wa Tlhabololo wa Lenaneo la Tlhabololo ya Balemirui la Grain SA. Fa o batla kitso gape o ka romela emeile go lawrence@grainsa.co.za.

GRAIN SA: BLOEMFONTEIN

Suite 3, Private Bag X11, Brandhof, 9324
7 Collins Street, Arboretum
Bloemfontein
▶ 08600 47246 ◀
▶ Fax: 051 430 7574 ◀ www.grainsa.co.za

MOETELEDIPELE WA BARULAGANYI

Jane McPherson
▶ 082 854 7171 ◀ jane@grainsa.co.za

MORULAGANYI WA PHATLALATSO

Liana Stroebel
▶ 084 264 1422 ◀ liana@grainsa.co.za

KAKANYETSO, THULAGANYO LE KGATISO

Infoworks
▶ 018 468 2716 ◀ www.infoworks.biz

PULA/IMVULA E TENG KA DIPUO TSE DI LATELANG:

Setswana,
Seaforekanse, Seesemane, Sesotho,
Sesotho sa Leboa, Sezulu le Sethosa.

Lenaneo la Tlhabololo ya Balemirui ya Batlhaka ya Afrikaborwa

MOKOPANYI WA TLHABOLOLO

Danie van den Berg
Foreisetata (Mbombela)
▶ 071 675 5497 ◀ danie@grainsa.co.za

Johan Kriel
Foreisetata (Ladybrand)
▶ 079 497 4294 ◀ johank@grainsa.co.za
▶ Kantoro: 051 924 1099 ◀ Dimakatso Nyambose

Jerry Mithombothi
Mpumalanga (Mbombela)
▶ 084 604 0549 ◀ jerry@grainsa.co.za
▶ Kantoro: 013 755 4575 ◀ Nonhlanhla Sithole

Naas Gouws
Mpumalanga (Belfast)
▶ 072 736 7219 ◀ naas@grainsa.co.za

Jurie Mentz
KwaZulu-Natal (Vryheid)
▶ 082 354 5749 ◀ jurie@grainsa.co.za
▶ Kantoro: 034 980 1455 ◀ Sydwell Nkosi

Ian Househam
Kapabotlhaba (Kokstad)
▶ 078 791 1004 ◀ ian@grainsa.co.za
▶ Kantoro: 039 727 5749 ◀ Luthando Diko

Lawrence Luthango
Kapabotlhaba (Mithatha)
▶ 076 674 0915 ◀ lawrence@grainsa.co.za
▶ Kantoro: 047 531 0619 ◀ Cwayita Mpoty

Liana Stroebel
Kapabophirima (Paarl)
▶ 084 264 1422 ◀ liana@grainsa.co.za
▶ Kantoro: 012 816 8057 ◀ Melercia Kotze

Du Toit van der Westhuizen
North West (Lichtenburg)
▶ 082 877 6749 ◀ dutoit@grainsa.co.za
▶ Kantoro: 012 816 8038 ◀ Lebo Mogatlanyane

Vusi Ngesi
Eastern Cape (Maclear)
▶ 079 034 4843 ◀ vusi@grainsa.co.za
▶ Kantoro: 012 816 8070 ◀ Sally Constable

WENA O MONTSHWA – go kgona maemo a a kwa godimo ka maikutlo a gago!

O ikutlwa o gateletswe? O kgoreletswe? O tshwenyegile? O tlhobaetswe? Ga o a laolwa? Rona botlhe re utlwa maikutlo a ka nako nngwe mo bophelong ba rona. Dipatlisiso di supile gore badiri ba ba tshwenyegileng ba ka senyela bathapi ba bona bokana ba 20% - 25% ya poelo ya bona ka ngwaga ka ntsha ya tatlhego ya kumo.

O raya eng ka maemo a maikutlo a a siameng mme ke goreng go le botlhokwa go wena?

Batho ba bantsi ba re “Ke jaka ke ntse” kgotisa “Ke tshwanetse go phela ka jaaka go ntse, ka gore go ka nna molemo fela jalo”. Batho ka bontsi ba dumela gore go nna le maemo a a siameng a maikutlo ke sengwe se se batliwang ke batho ba bantsi, mme se kgonwa ke ba bangwe fela!

Maemo a maikutlo a a siameng ke go nna le kagiso ka bowena, tse o di dirang, mme le kwa o yang teng, ka bowena mme le ka ba bangwe ba o kopanang nabo – tota le kwa tirong!

Ke maikutlo a go nna le kagiso ka tsa maabane, tsa jaanong, tsa ka bokamoso tsa bophelo ba gago.

Bophelo ga bo a tshwanela go nna botlhoko bo bo gamolang pelo. Go farologana le se batho ba se akanyang, maikutlo a a siameng a ka kgonwa jaaka o ka kgona boitekanelo ba mmele. Ka mowa, ka maikutlo le ka kakanyo, mongwe o tshwanetse ‘go fepiwa’ e bile le go tlhokomelwa sentle.

Go se nne le maemo a a siameng ka ntsha ya maikutlo (go ikutlwa o ‘sa itumele’ fa o batla) go ka go isa go tse dingwe tse di latelang:

- Go se bonalwe kwa tirong;
- Go se supe kgono mo tirong e e dirwang;
- Tatlhego ya kakanyo;
- Go tlhoka go laolwa le maatla;
- Go lapa le go se tshwane;
- Kganetso ya kutlwano le tirisano mmogo mo tirong;
- Go utswa le go tsietsa;
- Mafaso ka maikutlo le go itshwara ka mokgwa o o sa dumelweng; le
- Go tlhola go kobiwa mo tirong le phetolo ya badiri.

Mo athikeleng e e latelang re tlaa go tsaya mo leetong la go kgona magodimo a mantshwa ka maemo a maikutlo a gago. Re tlaa nna thekete

ya gago go amogela maemo a a kwa godimo ka maikutlo a gago!

Loeto go maikutlo a a siameng le wena o montshwa, go tlaa simolola ka go lebelela gore o kgona kgotlhanano e e leng teng mo bophelong ba gago jang le gore go go tlhotlheletsa jang – mo gae le kwa bodirelong. Go tlotla go simolola e bile go fela ka wena.

Go ema ga bobedi ga rona go tlaa lebelela tiri- so ya diritibatsi le mabaka a a dirang gore re ikutlwe go le botoka morago ga go nwa senotagi mme le gale mathata a rona a itshupa a oketsegetswe ka maphakela a a latelang. Re tlaa go supetsa ditiragalo tse o ka di dirang go fokotsa mathata fa a lebelega a nna thata go feta.

La boraro, re tlaa lebelela kutlwano mo lapeng mme tota le gore jaaka maemo a maikutlo a gago a ka tlhotlheletsa ba lelapa la gago jang, mme gape le go fetola.

Loeto la rona la bone le tlaa re isa gaufi le go lebelela gore o laola maemo a bokana ba kgatelelo jang...ee, kgatelelo e ka laolwa!

Mme la bofelo, go netefatsa maemo a a siameng a maikutlo a gago go raya gore o lebelele le maemo ka ditšhelete tsa gago. Gantsi maikutlo a go se kgone a ka kopantswaha le gore o bona maemo a o leng mo go ona ka ditšhelete tsa gago jang.

Ikopantshe le rona mo loetong le le makatsang go kgona maemo a a kwa godimo... maemo a maikutlo a a kwa godimo a ka nna a gago – re tla dira gore go diragale!

PROCARE ke tsalano ya lefatšhe ya bokganarite ba ba leng dithakga ka dintlha tsa ponelomowa-boago ba ba itirelang. Lekoko la PROCARE le naya thuso e e fetolang, e e sa tshwaneng, e e bonang ka bophara go dikgang tsa ponelomowa-boago. PROCARE a naya dithutiso ka bophara le go rutwa ka dintlha tsa mananeo a kgono ya bophelo.

Athikele e kwadilwe ke Petra Nel wa PROCARE. Fa o batla kitso gape, o ka romela emeile go petra@procare.co.za kgotsa o ka mo leletsa mogala kwa PROCARE ka 0861 7762273 kgotsa 021 873 0532.

